

Stadsarchief

Bij het vallen van de eerste bladeren, september 1998, verwierf het Stadsarchief van de Abdij van Berne te Heeswijk een oude kroniek over de geschiedenis van 's-Hertogenbosch in bruikleen. Het handschrift werd in de jaren zeventig in de bibliotheek van de abdij ontdekt. Het beschrijft de periode 1140 - 1699 en heeft als titel *"die Chronijcke der Stadt ende Meijerije van 's-Hertogenbosch"*. Gegevens eruit zijn gebruikt voor de publicatie van het Mirakelboek en in het meerdelige werk van Buisman over de geschiedenis van het weer. Dit laatste boek kan ik u overigens aanbevelen. Het leent zich voor lezing naast de open haard tijdens stormachtige of nevelige winterdagen.

Toen stadsarchivaris Kuyer in 1980 met pensioen ging, verscheen in het aan hem opgedragen vriendenboek een artikel over dit manuscript van de hand van H. van Bavel. De schrijver, thans archivaris van de abdij, zocht uit hoe Berne aan de kroniek gekomen was. Het spoor ging terug tot de achttiende eeuw toen de Bossche katholieke brouwersfamilie Gast het handschrift, dat uit twee delen bestaat en 1166 pagina's telt, in haar bezit had. Er lijkt een relatie te bestaan tus-

sen de kroniek en het Bossche klooster van Sint Geertrui. Dit klooster lag ongeveer waar nu het Stadsarchief ligt en is bij kenners van de Bossche historie bekend als het klooster waar Barbara Disquis, de natuurlijke dochter van keizer Maximiliaan van Habsburg, woonde.

De anonieme schrijver van de Bernse kroniek maakte gebruik van de kroniek van Albertus Cuperinus en van de twee vervolgen die daar na diens dood aan toegevoegd zijn. 's-Hertogenbosch is de enige Noord-Brabantse stad waar vanaf de vroege zestiende eeuw een traditie bestond om kronieken te schrijven.

Men schreef elkaar driftig over en voegde daar naar het uitkwam wat aan toe. In 1844 signaleerde de grondlegger van de moderne Bossche geschiedschrijving, dr. C.R. Hermans, deze kroniek al in een lijst van werken die hij wenste te bestuderen en die wellicht voor een uitgave in aanmerking kwamen.

IJs en weder dienende zal in 1999 een tekstuitgave van de kroniek verschijnen. De tekst zelf is al overgeschreven door G. van der Velden van de abdij van Berne en ten dele door zijn confrater H. van Bavel gecontroleerd. Dit werk wordt nu in het Stadsarchief door Gerrit Verbeek en ondergetekende afgemaakt, waarna het werk in druk kan verschijnen. Aangezien wij de tekst zo snel mogelijk bekend wil-

len maken aan het publiek, wordt er geen notenapparaat aan toegevoegd. Dit pleegt immers zeer veel tijd te kosten en wij wilden de geïnteresseerden niet jaren laten wachten.

In oktober verwierven wij het archief van de *Landbouwcoöperatie Empel*. Deze werd opgericht in 1947 en weer opgeheven in 1980. De coöperatie had tot doel het exploiteren van landbouwwerktuigen en -machines ten behoeve van de leden. Het materiaal sluit goed aan op de al eerder verworven archieven van de voormalige gemeente Empel en Meerwijk en dat van de NCB-afdeling. Gereed kwam verder een index, een zogenaamd repertorium, op de notulen van de Gemeenteraad over de jaren 1900-1904.

Ton Kappelhof ■

Herinventarisatie registers burgerlijke stand en bevolkingsregistratie

Nog niet zo lang geleden was archiefonderzoek vrijwel geheel voorbehouden aan de wetenschappelijk onderzoeker. In de laatste 20 jaar zijn er echter steeds meer mensen gekomen die zich interesseren voor de geschiedenis van zichzelf en hun voorouders. In toenemende mate resulteert dit, mede door de toegenomen vrije tijd van de

Literatuur

Signalement

Nederlander, in genealogisch onderzoek. Van alle bestanden die in het stadsarchief geraadpleegd worden, zijn tegenwoordig dan ook de registers van burgerlijke stand en de bevolkingsregistratie, naast doop-, trouw- en begraafboeken (DTB's), het meest in trek.

In het Stadsarchief 's-Hertogenbosch bevinden zich de registers van de gemeente 's-Hertogenbosch en die van de voormalige gemeenten Bokhoven, Empel en Meerwijk, Engelen en sinds enkele jaren ook die van Rosmalen. Met uitzondering van die van Rosmalen, zijn de registers in 1978 door H.J.H. Bossink geïnventariseerd.

In respectievelijk 1979 en 1984 zijn de archieven van Bokhoven en Engelen geïnventariseerd. Hierin werden ook de burgerlijke stand en de bevolkingsregisters van deze gemeenten geïntegreerd, wat leidde tot een tweede nummering van deze stukken. De registers van Rosmalen zijn pas bij de samenvoeging van de gemeentes in 1996 naar het stadsarchief overgebracht en opgenomen in de inventaris van J.C.M. Mikkers.

In 1998 is besloten om het probleem van de dubbele nummers op te lossen en het bestand opnieuw te inventariseren. Tevens zijn er de gegevens van in het Groot Zieken-gasthuis opgenomen militairen en van patiënten van de psychiatrische ziekenhuizen

Voorburg (Vught) en Reinier van Arkel aan toegevoegd. In de nieuwe inventaris zijn registers van burgerlijke stand en bevolkingsregistratie van 's-Hertogenbosch her-nummerd, terwijl voor de voormalige gemeentes, het Groot Zieken-gasthuis en de psychiatrische ziekenhuizen de nummering uit de respectievelijke inventarissen is opgenomen. Voor zover noodzakelijk is er een lijst gemaakt met verwijzingen van de oude naar de nieuwe nummering. Voor de plaatsing van de microfiches heeft deze inventarisatie geen gevolgen.

De inventaris is voor f 15,- op diskette (WP 5.1) verkrijgbaar (per post f 5,- extra).

Gerrit Verbeek ■

U en ik, meer dan geïnteresseerd in de geschiedenis van 's-Hertogenbosch, hebben een bijzonder goed jaar achter de rug. We kunnen elkaar gelukwensen met al die boeken en publicaties die in de winkel lagen en nog liggen.

In de vorige afleveringen wees ik onder meer op het boek van Ingrid Weekhout over Boekencensuur in de 17e-eeuwse Republiek, waarin zij de rol van de Bossche stadsregering en stoute schrijvers en drukkers onder de loep neemt. Er verscheen een boek over de vier stations tussen 1870 en 1998 en archivaris Ton Kappelhof schreef een boek over de geschiedenis van de apotheken in de Bossche ziekenhuizen. En nu kunnen we ons verheugen op maar liefst twee proefschriften en twee populair-wetenschappelijke studies over water: respectievelijk De Dieze en Bier.

■ Een geziene gast in de studiezaal van het Stadsarchief, want daar gebeurt het, was Anton Schuttelaars. U kent hem van zijn bijdragen aan ons tijdschrift. Anton promoveerde kort geleden op een proefschrift over de Bossche bestuurlijke elite in de Late